Független művelődési és helytörténeti havilap
XXVIII. évfolyam 10. (740.) szám, 2022. november 3. – csütörtök

HÉTFALU

Szerkesztők: Hochbauer Gyula és dr. Kovács Lehel István

Alapította és szerkesztette (1906–1911): dr. Fekete Endre és Kiss Béla

● Kovács Lehel István

Az Árpád-szobor leleplezése

(Folytatás előző lapszámainkból.)

Az ünnepségen három püspök jelent tehát meg: Müller Frigyes evangélikus, Szász Domokos református és Ferencz József unitárius püspök.

Habár 1886-ban létrejött az önálló Brassói Magyar Esperesség, és a barcasági csángó gyülekezetek csatlakoztak a Tiszai Egyházkerülethez, s így a csángóság kikerült a szász vallási fennhatóság alól, a magyar evangélikus püspök nem volt jelen az ünnepségen, mint ahogy a római katolikus sem.

Friedrich Müller, magyarosan Müller Frigyes (Segesvár, 1828. május 15. – Nagyszeben, 1915. április 25.) bölcseleti és teológiai doktor, királyi tanácsos, az erdélyi szász ágostai hitvallás (evangélikus) püspöke Segesváron és Kolozsváron tanult, majd 1846–48-ig a lipcsei és berlini egyetemen teológiát, történelmet és filológiát hallgatott. 1848. július 13-án szülővárosában lector extraordinarius lett és kezdte gyűjteni az erdélyi mondákat. 1848–49-ben mint nemzetőr szolgált. A szabadságharc után tanári működését folytatta. 1863-ban a gimnázium igazgatója lett. 1869. június 20-án Újegyház hívta meg lelkészének; 1870-ben a tartományi tanácsba választották és 1874. augusztus 27-én nagyszebeni lelkész lett. 1883-ban püspökhelyettessé, 1893. szeptember 21-én pedig püspökké választották. 1883-ban a marburgi egyetemen tiszteletbeli bölcseleti és 1897-ben a lipcsein tiszteletbeli teológiai fokot nyert. 1895-ben a főrendiház tagjai közt foglalt helyet.

A szász püspök fogadtatásáról a *Gazeta Transilvaniei* 1896. október 6-iki, 59. évfolyam, 221. száma számol be. Az újság szerint hatalmas pompával fogadták, amikor 17-én délután megérkezett. Több száz lovasból álló bandérium várta és kísérte az állomásról a szálláshelyére. Az úton a szász házakat lombokkal, zöldágakkal, virágokkal és szőnyegekkel díszítették fel. A püspök egy hatlovas, virágokkal díszített hintóban ült. A Fekete-templom udvarán a szász diákság várta. A püspök hintóját számos hintó követte, amelyekben a szász elöljárók foglaltak helyet. Az újság megjegyzi, hogy a szász püspök először jött Brassóba, majd becsmérlő hangon folytatja, hogy meghunyászkodó politikája miatt fogadta el a meghívást a magyar kormány részéről, hogy részt vegyen az Árpád-szobor leleplezésén és a „millenniumi lármán" (az újság a „tămbălău" kifejezést használja).

Szemerjai Szász Domokos (Nagyenyed, 1838. május 25. – Kolozsvár, 1899. január 8.) református lelkész, az Erdélyi református egyházkerület püspöke volt. Marosvásárhelyen és Kolozsváron tanult, ahol 1859 augusztusában lelkésszé választották. 1860-ban külföldre ment és egy évig a heidelbergi egyetem hallgatója volt. 1878-ban generális nótáriussá, állandó konventi taggá, 1881-ben a debreceni zsinat tagjává, 1885. május 26-án püspökké választották. Az Erdélyi Múzeum-Egylet alelnöke, 1896. február 25-től a főrendiháznak tagja. Pályafutásának legfontosabb eredménye a kolozsvári teológiai akadémiának létesítése, amely 1895 őszén nyílt meg.

Kilyéni Ferencz József (Alparét, 1835. augusztus 10. – Kolozsvár, 1928. február 19.) unitárius lelkész, erdélyi magyar unitárius püspök 1876-tól több, mint fél évszázadon keresztül egészen a haláláig, királyi tanácsos. Iskoláit Kolozsváron végezte 1855-ben. Ekkor pappá szentelték. 1857-ben két év külföldi tanulmányútra ment Göttingában és Berlinben; egyúttal nagyobb körutat tett Belgiumban, Franciaországban és Angliában, ahol Londonban az angol unitáriusok 1859. közgyűlésén egyházát képviselte. 1861-ben a kolozsvári eklézsia rendes papja, 1876-ban püspök, 1878-ban kir. tanácsos lett. 1884-ben a torockói kerület országgyűlési képviselőnek választotta. Lelkes természetjáró volt.

De nézzük tovább a miniszter utazását és az avatást megelőző napjának programját, ahogy arról a *Pesti Napló*, 1896. október 18-iki, 47. évfolyam, 287. száma beszámol:

A Brassó melletti Cenk-orom is egyike ama pontoknak a hazai földön, amelyeket a millennium alkalmából emlékkel jelölnek meg. Árpád szobra fog ezentúl letekinteni a hegy csúcsáról a Barcaság népére és vajha fölkeltené a melegebb hazafias érzést a szászok egész földjén, mint aminő most a szászok egy részének szívében honol. Ezek az urak, akiket elég jellemzően «zöldek»-nek neveztek el, annyira mentek vakmerőségükben, hogy nem akarták átvenni az emlékművet, mert nekik Árpád nem honfoglaló. Szerencsére azonban a szászok túlnyomó részében mégis felülkerekedett a honfiúi érzés, és mint püspökük tegnap egy díszlakoma alkalmával beszédében kifejtette, az erdélyi millenniumi emléket nem is lehetett volna alkalmasabb helyre felállítani, mint amelyen most van.

(Folytatása a 3. oldalon.)

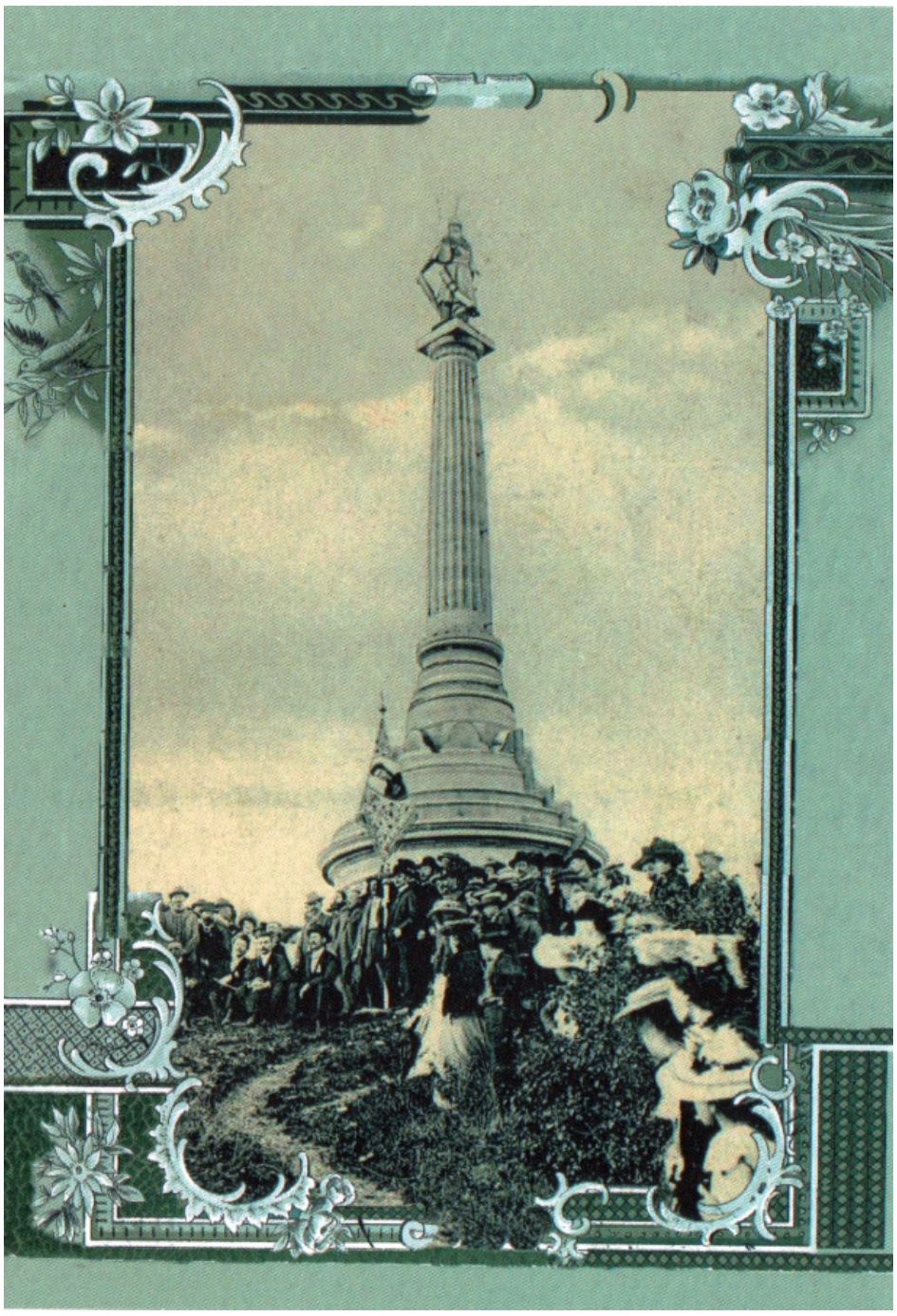

Az EKE Erzsébet-zászlója az Árpád-szobor előtt, 1903

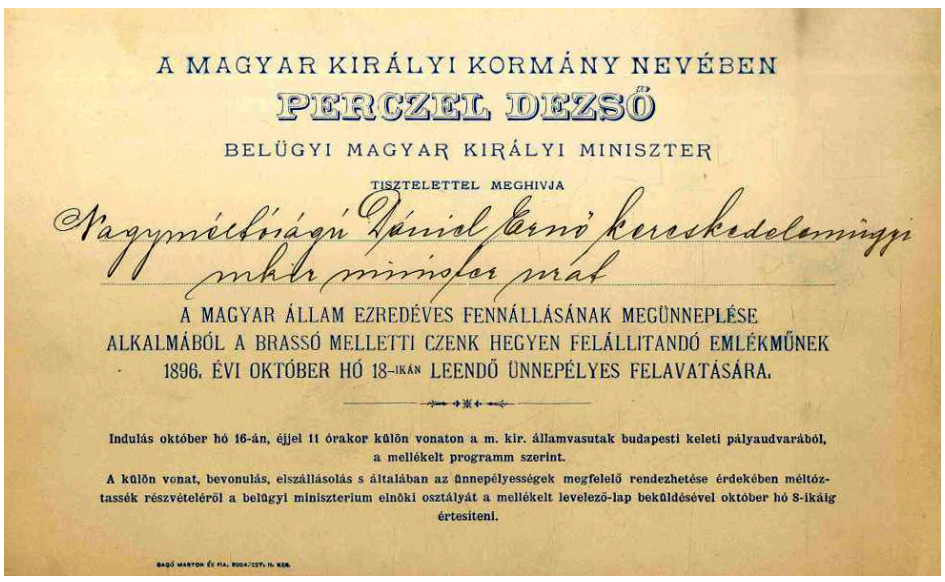

A MAGYAR KIRÁLYI KORMÁNY NEVÉBEN
PERCZEL DEZSŐ
BELÜGYI MAGYAR KIRÁLYI MINISZTER
TISZTELETTEL MEGHIVJA
Nagyméltóságú Dániel Ernő kereskedelemügyi m. kir. miniszter urat
A MAGYAR ÁLLAM EZREDÉVES FENNÁLLÁSÁNAK MEGÜNNEPLÉSE ALKALMÁBÓL A BRASSÓ MELLETTI CZENK HEGYEN FELÁLLITANDÓ EMLÉKMŰNEK 1896. ÉVI OKTÓBER HÓ 18-IKÁN LEENDŐ ÜNNEPÉLYES FELAVATÁSÁRA.
Indulás október hó 16-án, éjjel 11 órakor külön vonaton a m. kir. államvasutak budapesti keleti pályaudvarából, a mellékelt programm szerint.
A külön vonat, bevonulás, elszállásolás s általában az ünnepélyességek megfelelő rendezhetése érdekében méltóztassék részvételéről a belügyi miniszterium elnöki osztályát a mellékelt levelező-lap beküldésével október hó 8-ikáig értesiteni.
BAGÓ MARTON ÉS FIAI, BUDAPEST, II. KER.

A Perczel Dezső belügyminiszter által küldött meghívó az ünnepségre

* Kiadja a Hétfalusi Magyar Művelődési Társaság – © HMMT, 2022 * ISSN 1582-9006 *

• Dr. Bencze Mihály

Kalmár Ferenc András Méltatása

Kalmár Ferenc nagykövet, főtanácsadó, Magyarország szomszédságpolitikájának fejlesztéséért felelős miniszteri különmegbízott, 1955. május 18-án született Brassóban. Édesapja, Kalmár Ferenc Békéscsabán született, míg édesanyja Erdélyi Gizella Élesben. Mindketten a kolozsvári Bolyai egyetemen jogot végeztek. Apai nagyapja Kalmár Ferenc az első világháborúban, őrmesterként, a szerb fronton esett el, apai nagyanyja Mária, háztartásbeli volt. Anyai nagyapja Erdélyi János, gazdatiszt volt, mezőgazdasági gimnáziumot végzett, az érmihályfalvi Állami Gazdaságnál dolgozott. Anyai nagyanyja Magdolna, háztartásbeli volt.

Apja (1913-1988), Nagyváradon ügyvéd, aztán 1949-ben a kommunista rendszer miatt Brassóba került, ahol a CFR-nél jogász volt. Anyját (1927-2012), 1950-ben, közvetlenül az egyetem elvégzése után Brassóba helyezték bírónak. Polgári pereket tárgyalt, hál'Istennek nem volt politikai pere. Végül az Arbitrajul de Stat-nál lett bíró ahol gazdasági pereket tárgyaltak.

Ifj. Kalmár Ferenc, általános iskoláit Brassóban, mégpedig román tagozaton végezte. Ez azért történt így, mert ahol abban az időben laktak nagyon messze volt egy magyar tagozatos Iskola. Nem volt ki vigye és hozza minden nap. Bár édesapjának volt egy bizonyos elve is ezzel kapcsolatosan, ugyanis, saját tapasztalata azt mutatta, hogy nem feltétlenül kell magyar iskolába járni ahhoz, hogy valaki megmaradjon magyarnak. Ő, ugyanis, hadiárvaként a két világháború között nem tanulhatott ingyen, csak ha román iskolába íratták. Gimnáziumi tanulmányait a legjobb brassói iskolában, a Şaguna-ban végezte a fizika tagozaton. Osztályfőnökük, Hermann Lang egy szász ember volt, aki egyben fizika tanáruk is volt, de nem csak tanított, hanem nevelte is diákjait. Remek fizikatanár volt, ennek köszönhetően érettségi után a bukaresti Egyetem Fizika Karára felvételizett 1974-ben Kalmár Ferenc. A kilenc hónapos, szintén bukaresti katonai szolgálatot követően megkezdte fizikusi tanulmányait, melyet 1980-ban fejezett be. Diplomamunkáját a festék lézerekről készítette. Kisebb svédcsavar után Brassóba, a szilikátipari vállalathoz (Răsăritul) került, ahol fizikusként alkalmazták. Háromévi gyári tevékenységet követően felvételizett a brassói Műszaki Egyetem villamosmérnöki Karára. Felvették és elkezdte, esti tagozaton, tanulmányait. Közben, 1984-ben megnősült, felesége szegedi illetékességű orvos. Emiatt, ez sem ment könnyen, hiszen a külföldi állampolgárral történő házasságot maga Ceaușescu kellett engedélyezze és az Állam Tanácshoz kellett beadni a kérelmet. Kilenc hónapig vártak az engedélyre. 1985-ben, házassága által átköltözött Szegedre. Villamosmérnöki tanulmányait a Budapesti Műszaki egyetemen folytatta, a villamosmérnöki karon. Ezt már levelező tagozaton történt, munka mellett. 1989-ben diplomázott és attól kezdve villamosmérnökként dolgozott. Közben 1988-ban megszületett első gyerekük, Csilla, őt aztán Csaba követte 1996-ban. Ma már mindkettő házas. Csilla mérnök-geofizikus lett, Csaba pedig gépészmérnök.

1985 és '89 között az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Hivatalnál dolgozott, 1989 és '91 között több kisebb Kft-nél. Abban az átmeneti időszakban ezek a cégek csődbe mentek így 1991-ben a Szegedi Kábelgyárban kezdett el dolgozni villamosmérnökként. Itt, 1998-ig, a Szegedi Kábelgyár bezárásáig, különböző műszaki beosztásokban volt. Időközben, 1991-ben elindult a politikai pályafutása. Ugyanis, ekkor lépett be a Kereszténydemokrata Néppártba. Mi is volt a motivációja? A kommunizmus bukását követően mindenképpen úgy gondolta, hogy erdélyi magyarként tud valamit hozzáadni a magyar politikához, de nem volt mindegy mely szervezetben. Le kell szögezni, hogy baloldali szervezet semmiképpen nem jött szóba, liberális sem. A konzervatív szervezetek között pedig a kereszténydemokráciát választotta, mert úgy gondolta, hogy a politika hínáros világában legalább a mérce legyen állandóan látható. Ezt a KDNP-nél találta meg mely a keresztény értékrendet képviselte és képviseli. Így csatlakozott a szegedi szervezethez. 1994-ben az akkori Polgári Szövetség, mely a Fidesz, MDF, KDNP-ből állt, elindította képviselőjelöltként Szegeden, az önkormányzati választásokon, abban a körzetben ahol lakott. Az akkori ellenfele Újhelyi István volt, aki szintén akkor kezdte a politikai karrierjét. A Jó Isten segítségével a választásokon Kalmár Ferenc győzött, így húsz éven keresztül Szeged-Rókus városrészt képviselhette a szegedi önkormányzatban. Ötször megválasztották és ez annak volt köszönhető, hogy voltak komoly eredményei. A hatodik választáson már nem indult, hiszen akkor már a külügyminisztériumi munka volt kilátásba. Ez összeférhetetlen az önkormányzati képviselőséggel. A KDNP-s pályafutása is elindult és 1995-ben a szegedi szervezet ügyvezető titkára lett. Ezt a pozíciót nem sokáig töltötte be mivel a szegedi szervezet elnökévé választották. Sőt, 2003-ban, miután a Giczy féle éra befejeződött és sikerült Semjén Zsolttal és még egy jó pár régi KDNP-s politikussal újra indítani a KDNP-t, egyik országos alelnök lett. 2003 és 2015 között töltötte be ezt a tisztséget. Ez három ciklust, 12 évet jelentett. Közben, miután a Szegedi Kábelgyárat a Siemens 1995-ben privatizálta, 1998-ban bezárta. 500 dolgozó került az utcára. Kisebb vargabetű után a szegedi székhelyű, francia tulajdonban lévő Délmagyarországi Áramszolgáltatóhoz (DÉMÁSZ) került. Itt, több pozíciót töltött be 2010-ig. Az utolsó betöltött pozíció nemzetközi beszerzésekről szólt. Olyan eredményeket sikerült elérnie, hogy 2009-ben alkotói díjat kapott. De, 2010 elején, munkája eredményeként a DÉMÁSZ elnyerte Párizsban a szakmai kiválóságért járó díjat. A cég nevében ezt ő vehette át. Közben a Budapesti Pénzügyi és Számviteli Főiskolán mérnök-közgazdászi diplomát szerzett. 2010-ben, a Csongrád megyei területi listán bekerült a Parlamentbe. Újságírói kérdésre akkor azt mondta, hogy három témát tud elképzelni mellyel, képviselőként foglalkozna. Az egyik az energetika, másik a magyar sorskérdések valamint az önkormányzati és területfejlesztési kérdések. Végül is a nyelvtudása és az erdélyi származása játszotta a főszerepet. Ugyanis, a magyar mellett beszél románul, franciául, angolul és emiatt a külügyi bizottságba került. Aztán 2011-ben, mikor megalakult a Nemzeti Összetartozás Bizottsága, oda is bekerült. Sőt, a KDNP részéről delegálták az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésébe. Így került kapcsolatba ezzel a strasbourgi szervezettel, ahol három olyan eredményt ért el, amelyeket nagyon fontosnak tart. Az első Marina Schuster német képviselő asszony jelentéséhez fűződik. Ebben az Államok integritáshoz való jogát, valamint a nemzeti közösségek önrendelkezési jogának ellentmondását vizsgálta. Gaudi Nagy Tamás képviselő társával olyan módosító indítványt tettek, amely bevitte a közösségek autonómiához való jogát és ezáltal a kollektív jogokat. Ezen eredmény elismeréséként, az Európa tanácsi magyar delegáció tagjaként 2012-ben megkapta a Székely Nemzeti Tanács által alapított Gábor Áron díjat. Az indoklásban, többek között az állt, hogy a Székelyföld neve 2010 és 2012 között többször hangzott el, mint előtte 20 év alatt. 2011-ben, a 2012-es költségvetés tárgyalásakor Gaudi Nagy Tamással együtt benyújtottak a Parlamentben egy indítványt, mely létrehozta a Kisebbségi Jogvédő Intézetet, mely az idén ünnepelte a 10 éves fennállását. A következő fontos téma és eredmény, amit Strasbourgban elért az Tata város Európa Díja. Ugyanis, Michl József, Tata polgármestere szintén keresztényemokrata képviselőtársa volt. Jelezte, hogy nyolc éve pályáznak az Európa Díjra, de sosem sikerül megnyerni. Kérte, hogy nézzen utána. Ezt megtette, egy évre rá, 2013-ban Tata megkapta az Európa díjat Altötting bajor várossal megosztva. E munka elismeréseként 2013-ban Tata város díszpolgára lett.

A harmadik és talán legnagyobb eredménye az úgynevezett Kalmár-jelentés. Izsák Balázs, a Székely Nemzeti Tanács elnökének a visszaemlékezésére utalunk, aki a Nemzeti Összetartozás Bizottságában körülbelül egy és fél évvel ezelőtt elmondta beszámolójában, hogy Kalmár Ferenc megígérte egyik bizottsági ülésen, hogy Strasbourgban foglalkozni fog a nemzeti kisebbségek kérdésével oly módon, hogy az alátámassza a székely törekvéseket.

(Folytatása a 3. oldalon.)

● DR. BENCZE MIHÁLY

KALMÁR FERENC ANDRÁS MÉLTATÁSA

(Folytatás a 2. oldalról.)

Kovács Elvira délvidéki képviselő asszonnyal, aki most is a belgrádi parlamentben VMSZ színekben képviselő, a szerb Parlament alelnöke, beadtak egy indítványt melyben javasolták egy jelentés készítését az európai nemzeti kisebbségek jogairól és helyzetéről. A jelentés sikerében nem sokan bíztak sőt, nagyon magas szintről is azt mondták, hogy ez nem fog átmenni. Maga Tőkés László, aki akkor európai parlamenti képviselő volt bevallotta, hogy hitetlen volt, mert amiket ő oda beírt lehetetlen, hogy átmenjen egy európai intézményen a jelenlegi politikai helyzetben. Ez utóbbi még nem volt annyira kiélezve mint most, de akkor sem volt egy nyugodt és Magyarországot kedvelő közeg. Végül is 2014. április 10-én a plénum megszavazta a jelentést. Nagy viták voltak. Arra számított, hogy Románia nagy ellenfél lesz de, azt, hogy Finnország is ellene fog érvelni azt nem gondolta. Ezen is túlléptek: megvívták a csatákat és nyertek. Ez a jelentés azért fontos, mert összesen két olyan dokumentum született az ET-ben mely egyáltalán a kollektív jogokat és az autonómiákat javasolja. Az egyik az úgynevezett Gross jelentés 2003-ból, a másik pedig a Kalmár-jelentés 2014-ből. Martonyi János miniszter úr egyszer úgy fogalmazott erről a jelentésről, hogy ez kinyitott egy kaput Strasbourgban, melynek a küszöbét Brüsszelben kell átlépni. Nagyon tömör és lényegre törő megfogalmazás. Ennek elismeréseként 2014-ben a Magyar Érdemrend Tiszti Keresztjével tüntették ki Kalmár Ferencet.

2016-ban a Nemzetpolitikai Kutatóintézet a francia L'Harmattan kiadóval közösen kiadták magyar, angol és francia nyelven a Kalmár-jelentést. Az elmúlt öt évben Dr. Szili Katalinnal együttműködve kiadták magyar, angol és francia nyelven „A nemzeti kisebbségvédelem javasolt alapelvei az EU-ban" című kiadványt. Ennek született egy módosított változata a 2021 évi magyar Európa Tanácsi elnökségre. Abban, hogy a magyar kormány az elnökség első számú prioritásaként jelölte meg a nemzeti kissebségvédelmet és ezt tartalommal is betöltötte meghatározó szerepe volt Kalmár Ferencnek.

A Dr. Szili Katalin által írt és szerkesztett, magyar és angol nyelven megjelent „30-ból 10" című könyv egyik fejezetét Kalmár jegyezte.

A strasbourgi négy év alatt de, nem csak ott, hanem egész életében érezte, hogy a Jó Isten vele van, segít, mutatja az utat. Mivel 2014-ben nem jelölték képviselőnek a Külgazdasági és Külügyminisztériumban miniszteri biztosként folytatta tevékenységét. A terület, amellyel foglalkozik a nemzetpolitika külügyi dimenziója. Vagyis a Magyar Kormány és a szomszédos országok kormányainak nemzetpolitikai kapcsolatai. Ezek egyik fontos kerete a kormányközi kisebbségi vegyes bizottságok, melyek magyar társelnöke Kalmár Ferenc. Ez a munka nagyon nehéz tárgyalásokkal jár, de van néhány sikerélmény is. 2020 szeptemberében a Magyar Akadémia Épületében átvehette a Széchenyi Társaság díját. Az indoklásban a következő áll: „A keresztény Magyarország szomszédságpolitikájáért, valamint az európai nemzeti kisebbségek jogainak javításáért folytatott, több évtizedes kiemelkedő munkásságát a Széchenyi Társaság gróf Széchenyi István szellemi örökségének folytatásaként értékeli".

*

* *

Tisztelt Kalmár Ferenc András miniszteri különmegbízott! Hatalmas és értékes munkájának elismeréseként kérem fogadja el a barcasági magyarság részéről a Zajzoni Rab István-díjat!. Isten éltesse!

● KOVÁCS LEHEL ISTVÁN

AZ ÁRPÁD-SZOBOR LELEPLEZÉSE

(Folytatás az 1. oldalról.)

Mert élő emléke annak, hogy ezeréves immár az az ország, amelynek hétszáz esztendő óta ők is a lakói. S rájuk épp úgy hárul a kötelesség, hogy a haza javán és fejlődésén közreműködjenek, mint azokra, akiknek ősei háromszáz évvel előbb jöttek be. A püspök beszédét a mérsékelt szászok pártja nagy lelkesedéssel fogadta és a «zöldek» is minden valószínűség szerint az egyházfőnek magatartásukat elítélő szavai folytan lemondanak majd a további áskálódásról.

Az emlékszobor leleplezése holnap lesz. Tegnap éjjel tizenegy órakor indult el a budapesti keleti pályaudvarról az a különvonat, amely Perczel Dezső belügyminisztert és a meghívott vendégeket vitte Brassóba. A miniszter kíséretében utaztak: Latinovics János, Schóber Ernő, Francsics Norbert, Molnár Józsiás, Dániel Gábor, Lukács Béla, Mülek Lajos, Szász Károly, Kolozsvári Kiss István, Földváry Elemér, Meltzl Oszkár, dr. Klupáti Antal, Ugrón Ákos, dr. Sélley Sándor, dr. Schwiecker Henrik, Antal Gyula, gróf Teleki Domokos, Uray Imre, Czobor Béla és a sajtónak meghívott képviselői.

A különvonat zavartalanul és majdnem megállás nélkül haladt egész éjjel, csak mikor ma reggel kilenc óra után az első erdélyi állomást érintette, kezdődött a fogadtatások sorozata.

A legtöbb helyen a községi elöljáróság jelent meg, a vasút mentén fekvő községek templomain nemzeti zászló lengett. A hivatalos üdvözlések Kiskapusnál vették kezdetüket, ahol Sándor László főispán üdvözölte a minisztert, aki az üdvözlést röviden megköszönte, kifejezvén örömét a felett, hogy a brassói országos ünnepet Nagy-Küküllő varmegye is megüli.

Segesvárott nagyszámú közönség várt a pályaudvaron, amely lelkesen megéljenezte a vendégeket. Itt is csatlakozott Nagy-Küküllő vármegye törvényhatóságának küldöttsége Somogyi István vezetése mellett, aki röviden üdvözölte a belügyminisztert, mire Perczel miniszter szintén röviden felelt, megköszönve a fogadtatást.

Meg van győződve – úgymond – a megye közönségének hazafias érzületéről s látja azt a lelkes fogadtatásból is, amely nem neki, mint a miniszternek szól, hanem annak a hazafias eszmének, amelynek szolgálatában ő most Brassóba utazik.

A vonat a közönség lelkes éljenzése közt haladt tovább. A társaság, amely így a küküllőiekkel megszaporodott, a vonat étkezőkocsijában ebédelt. Fényes fogadtatást rendezett Brassó vármegye közönsége Apáca község határán.

Három nemzetiség, a székely, a román és a szász képviselői gyülekezett itt zászlóval, zenével és énekkarral. A vonatot elhagyó minisztert éljen-, hoch- és szetreászka-kiáltások fogadták, a zene a Rákóczi-indulót játszotta. Jekel Frigyes alispán rövid, de lelkes beszédet intézett a miniszterhez, aki válaszában örömének adott kifejezést a felett, hogy itt, az ország szívétől oly távol ugyanaz a lelkesedés és kegyelet nyilvánul a honalapítás emléke iránt, mint az egész országban. A miniszter szintén néhány szót váltott a megyei küldöttség tagjaival, mire ezekkel együtt folytatta útját Brassó felé.

A brassói pályaudvar a fogadásra ünnepiesen fel volt díszítve zászlókkal, szőnyegekkel és gallyakkal. A peront nagy és lelkes közönség foglalta el, amelynek soraiban ott volt gróf Bethlen András, volt földművelési miniszter és Molnár József volt képviselő. Az érkező vonatot zenével fogadták, amelynek hangjait túlharsogta a felhangzó éljenzés. Maurer főispán üdvözölte a minisztert. Perczel belügyminiszter válaszában kiemelte, hogy ismeri a város hazafiságát, polgárainak józanságát és szívélyes szavakkal köszönte meg a fogadást.

A miniszter és társasága erre kocsira szálltak és élén a három nemzetiség öltönyében lévő banderistákkal megindult a kocsisor a városba. A miniszter kocsija virágokkal és gallyakkal volt körülfonva. A város bejáratánál diadalkapu volt felállítva, amelynél a városi deputáció várta a minisztert Jakobi polgármester vezetése alatt, aki röviden üdvözölte a minisztert, akit a közönség újból megéljenzett. A város összes utcái szépen fel vannak díszítve. Az utcákon nagy tömeg hullámzott. A vendégek a bevonulás után szállásaikra hajtattak, majd a főispáni hivatalba mentek, ahol Perczel belügyminiszter küldöttségeket fogadott. Elsőnek Brassó vármegye tisztelgett, azután a szomszédos vármegyék törvényhatóságainak küldöttségei következtek. A katonaság tisztelgését a császári és királyi katonai állomási parancsnok nyitotta meg, akit a magyar királyi honvédség, a magyar királyi csendőrség, majd Brassó város küldöttsége követte.

(Folytatjuk.)

* KIADJA A HÉTFALUSI MAGYAR MŰVELŐDÉSI TÁRSASÁG – © HMMT, 2022. * ISSN 1582-9006 *

• KOVÁCS LEHEL ISTVÁN

SZAMARAK A CENKEN

Jaj nem, nem valamiféle turistákról szeretnék most írni, legyenek azok akármilyen cipőben a lepcsitől a magassarkúig vagy a tenisztől a bakancsing, legyenek azok fővárosiak vagy vidékiek, hazaiak vagy külföldiek, hanem az igazi szamarakról, magukról az *Equus africanus asinus*okról, vagyis a háziszamarakról.

Nos a történet eléggé hosszú, a barlangokkal kezdődik, amelyekből van jó pár a Cenken, de csak az egyik különösen híres, igen az, amelyik pont a csúcs alatt van.

A régi szászok ezt *Nonnenloch*nak nevezték, vagyis Apáca-odúnak, s a monda alapján nevét annak az apácának az emlékére kapta, aki a barlangban élt, és egy napon egy sárkány-fiókát talált az erdőben, felnevelte, de a szörny megette.

Nem ez az egyedüli történet, amely körüllengi a kis barlangot.

A legérdekesebb az a szász monda, amely egy brassói diákról szól. A papnövendék, hogy a csendben könnyebben megtanulhassa a prédikációkat, a Cenkre szokott felmenni, hogy távol a város zajától elmélyüljön a hegy csendjébe. Egyik ilyen alkalommal egy barlangot vett észre a hegyoldalban, s nagy kíváncsian belépett a Cenk gyomrába. Egy hatalmas terembe érkezett, amelyet bevilágított a kádakban álló rengeteg drágakő, arany és ezüst, ám a barlangot egy ősz törpe őrizte. A törpe végigvezette a diákot a barlang termein, de szigorúan megtiltotta neki, hogy a kincsekhez érjen. A teológus ámult és bámult a sok ékszer láttán, s mikor kilépni készült a barlangból úgy tett, mintha megbotlott volna, s felvett egy marék aranyat. Boldogan szaladt vissza a gimnáziumba a zsebébe rejtett kinccsel, ám belépve a kapun senki ismerőst nem talált, sőt minden nagyon furcsa és idegen volt. A rektort sem ismerte, s amikor bemutatkozott, kiderült, hogy az iskolamester úgy ismert rá, mint egy száz évvel ezelőtt nyomtalanul eltűnt diákra. A teológus a zsebébe nyúlt, hogy a magával hozott kincsekkel bizonyítsa az elmondott történetet, de amikor az arannyal telt markát kihúzta, az ékszerek is és ő maga is a rektor szeme láttára porrá vált.

A Cenk csúcsa alatt 1873-ban kilátót létesítettek, majd 1890-ben az Apáca-odú sziklaüregébe vendéglőt rendeztek be. Bethlen András (Kolozsvár, 1847. július 26. – Bethlen, 1898. augusztus 25.) földművelésügyi miniszter 1891-es látogatásának emlékére a helyet Bethlen-barlangnak *(Bethlengrotte)* nevezték el.

Lillafüred létrehozója az Erdélyi Kárpát-Egyesület első tiszteletbeli elnöke és Brassó vármegye főispánja is volt.

Halála előtt két évvel, az akkor már nyugdíjas miniszter eljött az Árpád-szobor avatóünnepségére is.

1905-ben kibővítették a vendéglő teraszát.

A trianoni békediktátum és a román hatalomátvétel után *Cabana Restaurant „Tîmpa”* lett a neve.

1920–1928 között Rafai Mihály volt a vendéglős.

És itt jelennek meg történetünkben a szamarak, ugyanis a vendéglő ellátását, az áruk, italok, ételalapanyagok stb. felcipelését szamarak segítségével oldották meg.

Több tíz éven keresztül a szamarak naponta felmentek és lejöttek az 1837-ben létrehozott Szerpentines úton a Cenkre.

Szintén itt járt fel az a rengeteg turista, természetjáró is, aki a Cenk-tetőről akarta megcsodálni Brassó szépségeit. Az Árpád-szobor talapzata és a Cenken lévő vendéglő a brassói társadalmi élet egyik központja volt.

Apropó, Árpád-szobor. A szobor követi sikló segítségével vitték fel a Cenk-tetőre, de vajon hány szamár vihette fel az élelmet és a kellékeket az avatóünnepség utáni reggelihez? Ugyanis a felavatási aktus után a miniszter a meghívott vendégekkel a hegynyergen felállított sátorba vonult, ahol a Brassó város által rendezett dús reggelit szolgálták fel.

1971-ben átadták a felvonót, s 1986-ban megépítették a nagy Panoramic vendéglőt, amelyet forgó ebédlőrésszel is el akartak látni.

Az 573 m hosszú, 320 m szintkülönbséget leküzdő felvonót a nagynevű olasz Ceretti Tanfani cég szerelte fel.

Az utat 2 perc 20 másodperc alatt teszi meg, s erre a 6 m/s sebességre bizony egyetlen szamár sem képes, nem csoda, hogy egyből átvette az áruhordás feladatát, a szamarak munkanélküliek lettek…

A Bethlen-barlang, a Cenk régi vendéglője 1977. március 23-án leégett egy gáz butélia felrobbanásától. A barlangban még láthatóak a kádak, melyekben egykor az italokat hűtötték.

Így ért véget Brassó egyik mondája, s így kerültek a szamarak a Cenkre, s ha már ott voltak, részesei lettek az élénk társadalmi életnek, számos fénykép mellékszereplőiként szórakoztatták az odalátogatókat.

*

Az itt látható két fénykép csak egy pár a hosszú sorból, amely azt igazolja, hogy a Cenk-tető fontos látványelemei voltak a vendéglős szamarai is az Árpád-szobor és a Brassovia-vár maradványai mellett. Tanúi egy elmúlt világnak, amelyet ma már a technika vívmányai szőnek át, s – modern szóval élve – a szamár és a város már nem kompatibilis egymással...

A szamár is ellátogatott az Árpád-szobor talapzatához, 1964

Ez az érdekes fénykép Jónás András gyűjteményéből származik

HÉTFALU HONLAPJA
www.hetfalu.ro
MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG
BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Zrt.